

deum duodecim partes fient, sicut sunt duodecim tribus. Posset aliquis dicere non oportuisse nisi undecim partes facere, cum tribus Levi non esset pars habitatura, respondet idem duodecim partes esse dividendas, quia tribus Joseph duas partes propter ipsius magnitudinem acceptura erat. Erat enim bipartita tribus illa, quia Manasses et Ephraim filii Joseph duo fuerunt familiarium capitum. Manasses ut primogenitus natura, Ephraim ut Jacob benedictione, Genes. 48, 15; quare in prima etiam sub Iosue terra divisione duas partes accepserunt. Iosue 17, 18, in locum enim tribus Levi successerunt, ut dicitur Iosue 14, 4. Quod dicit: *DUPLICEM FUNDICUM HABET*, note est phrasis, pro, duplum sortem aut hereditatem. Solent enim agororum mensores fune pro mensurâ uti. Inde illud scitum: *Funes cediderunt mihi in precariis; etenim hereditas mea praelata est mihi*. Psalmio 15, 6.

VERS. 14. — POSSIDERITIS AUTEM. Hec est secunda ratio quam tradidit distribuere terra, ut sequitur eam inter duodecim tribus dividant, et quasi deinde tribus inter se. Alter sub Iosue factum fuerat. Nam majori tribui plus terra datum fuerat, minori minus, ut legimus in libro Iosue. *SUPER QUAM LEVAVI MANUM MEAM*. Quam juravi me patribus vestris daturum. Solum enim jurantes manum in colum tollere, quasi Deum testantes vere esse, quae dicimus. Eadem phrasis supra cap. 20, 5, 6, 15, 28, 42, et cap. 44, 12. **Et cadet**, sortitione, non cujusquam electione; huc est vis verbis *nophal*, ut sup., cap. 45, 1.

VERS. 15. — HIC EST AUTEN TERMINUS. Hec est magnitudo, aut hi sunt termini, et fines terra dividenda. Describit prius et definit universam terram, ut postea in aequalibus partes dividatur, ut fecit Iosue cap. 13, 5. *A mari magno*, ab eâ parte maris Mediterranei, quod ad Septentriones verget; eam enim plagam nunc describit. Via Hethalon. Veniendo ab Hethalon in Sedada; aut, veniendo à mari magno per Hethalon in Sedada; utriusque enim urbs erat in finibus tribus Iuda. Num. 34, 8, et cap. sequenti 4.

Vers. 16. — EMATH, BEROtha. R. Salom. repetendum putat ex superiori verso verbum, *venientibus*, ut sit sensus: Venerib[us] Emath et Emath et Berotha, etc. Alii intelligent: In illi plaga erant ha[bi]tes, Emath, Berotha, etc, ut Kimchi. Emath terminus erat plaga Septentrionalis et Orientalis, ut intelligitur ex Iosue cap. 13, 5. *QUE EST INTER TERMINUM DAMASC*. Inter Damascum, quæ est terminus terra Israel, ut explicat R. David ex loco Zachar. 9, 1: *Omnis verbi Domini in terra Hadrach et Damasci requiebit*; Domus Thicon. Unum nomen est loci: Hasser Thicon, quod atrium Thicon significat, ut Septuag. translulerunt; Chaldei vero piscinam Agba verit.

Vers. 17. — ET ERAT TERMINUS. Atque ita terminus, id est, mensura plaga Septentrionalis erit à mari Mediterraneo usque ad Hasser Enon (quod atrium Enon significat, ut Septuaginta vertetur, sicut versu pre-

CAPUT XLVIII.

1. Et hoc nomina tribuum à finibus aquilonis juxta viam Hethalon pertingerent: Emath, atrium Enon ter-

CHAPITRE XLVIII.

1. Et voici les noms des tribus: Depuis l'extrême du nord, le long du chemin de Héthalon, lors-

minus Damasci ad aquilonem juxta viam Emath. Et erit ei in plaga orientalis mare, Dan una.

2. Et super terminum Dan, à plaga orientali usque ad plagam maris, Aser una.

3. Et super terminum Aser, à plaga orientali usque ad plagam maris, Nephthali una.

4. Et super terminum Nephthali, à plaga orientali usque ad plagam maris, Manasse una.

5. Et super terminum Manasse, à plaga orientali usque ad plagam maris, Ephraim una.

6. Et super terminum Ephraim, à plaga orientali usque ad plagam maris, Ruben una.

7. Et super terminum Ruben, à plaga orientali usque ad plagam maris, Juda una.

8. Et super terminum Juda, à plaga orientali usque ad plagam maris, erunt primitiae, quas separabis viginum quinque millibus latitudinis et longitudinis, sicut singulae partes à plaga orientali usque ad plagam maris; et erit sanctuarium in medio ejus.

9. Primitiae quis separabis Domino, longitudo viginum quinque millibus, et latitudo decem millibus.

10. Haec autem erunt primitiae sanctuarium sacerdotum: ad aquilonem longitudinis viginum quinque millia, et ad mare latitudinis decem millia, sed ad orientem latitudinis decem millia, et ad meridiem longitudinis viginum quinque millia: et erit sanctuarium Domini in medio ejus.

11. Sacerdotibus sanctuarium erit de filiis Sadoc, qui custodierint ceremonias meas, et non erraverunt cum errareb[us] illi Israel, sicut erraverunt et levite.

12. Et erunt eis primitiae de primis terra Sanctum sacerdotum, iuxta terminum levitarum.

13. Sed et levites simillimi juxta fines sacerdotum viginum quinque millia longitudinis, et latitudinis decem millia. Omnis longitudine viginum et quinque millium, et latitudo decem millibus.

14. Et non veniabunt ex eo, neque mutabunt: neque transferentur primitiae terra, quia sanctificate sunt Domino.

15. Quinque millia autem quæ supersunt in latitudine per viginum quinque millia, profana erunt urbis in habitatum et in suburbano: et erit civitas in medio ejus.

16. Et haec mensura ejus: ad plagam septentrionalis quingenta et quatuor millia: et ad plagam mediterraneam quingenta et quatuor millia: et ad plagam orientalem, quingenta et quatuor millia: et ad plagam occidentalem, quingenta et quatuor millia.

17. Erant autem suburbana civitatis ad aquilonem ducenta quinquaginta, et ad meridiem ducenta quinquaginta, et ad orientem ducenta quinquaginta, et ad mare ducenta quinquaginta.

18. Quod autem reliquum fuerit in longitudine secundum primitias sanctuarium, decem millia in orientem, et decem millia in occidente erunt sicut primitiae sanctuarium: et erunt fruges ejus in panes his qui servient civitati.

19. Servientes autem civitati, operabuntur ex omnibus tribubus Israel.

qu'on va à Emath. La cour d'Enan sera la borne du côté de Damas vers l'aquilon, le long du chemin d'Emath; et la région orientale, et la mer borneront la première portion de Dan.

2. Proche les bornes de Dan, Aser aura son partage, depuis la région orientale jusqu'à celle de la mer.

3. Proche les bornes d'Aser, Nephthali aura son partage, depuis la région orientale jusqu'à celle de la mer.

4. Proche les bornes de Nephthali, Manasse aura son partage, depuis la région orientale jusqu'à celle de la mer.

5. Proche les bornes de Manasse, Ephraim aura son partage, depuis la région orientale jusqu'à celle de la mer.

6. Proche les bornes d'Ephraim, Ruben aura son partage, depuis la région orientale jusqu'à celle de la mer.

7. Proche les bornes de Ruben, Juda aura son partage, depuis la région orientale jusqu'à celle de la mer.

8. Proche les bornes de Juda, depuis la région orientale jusqu'à celle de la mer, seront les primitives que vous séparerez pour le Seigneur, qui auront vingt-cinq mille mesures de largeur et de longueur, selon l'étende qu'ont tous les autres partages, depuis la région orientale jusqu'à celle de la mer; et le sanctuaire sera au milieu de ce partage.

9. Les primitives que vous séparez pour le Seigneur, auront vingt-cinq mille mesures de long sur dix mille de large.

10. Or, ces primitives du sanctuaire des prêtres auront vingt-cinq mille mesures de longueur vers l'aquilon, dix mille mesures de largeur vers la mer, dix mille mesures aussi de largeur vers l'orient, et vingt-cinq mille mesures de longueur vers le midi; et le sanctuaire du Seigneur sera au milieu.

11. Le sanctuaire sera pour les prêtres, pour ceux qui sont les enfants de Sadoc, qui ont gardé mes cérémonies, et qui ne se sont point égarés, lorsque les enfants d'Israël étaient dans l'égarement, comme les levites s'y sont eux-mêmes laissés aller.

12. Et ils auront pour primitives, au milieu des primitives de la terre, le Saint des saints, proche le partage des levites.

13. Les levites auront de même, proche le partage des prêtres, vingt-cinq mille mesures de longueur, sur dix mille de largeur. Toute la longueur de leur partage sera de vingt-cinq mille mesures, et la largeur de dix mille.

14. Et ils n'en pourront rien vendre ni changer: ces primitives de la terre ne seront point transférées à d'autres, parce qu'elles sont sanctifiées et consacrées au Seigneur.

15. Les cinq mille mesures qui restent de largeur sur les vingt-cinq mille, seront censées comme propriétés, et destinées aux édifices de la ville, et à ses faubourgs; et la ville sera placée au milieu.

16. Or, voici quelles seront ces mesures: Vers sa région septentrionale, elle aura quatre mille cinq cents mesures; et vers sa région méridionale, quatre mille cinq cents mesures: autant vers sa région orientale, et autant vers sa région occidentale.

17. Les faubourgs de la ville auront, tant du côté du nord que du côté du midi, deux cent cinquante mesures; et ils auront de même, tant du côté de l'orient que du côté de la mer, deux cent cinquante mesures.

18. Quant à ce qui restera sur la longueur, proche les primitives du sanctuaire, savoir, dix mille mesures vers l'orient et dix mille mesures vers l'occident, elles seront comme les primitives mêmes du sanctuaire; et les fruits que l'on en retirera seront destinés pour nourrir ceux qui rendent service à la ville.

19. Or, ceux qui travailleront à rendre service à la ville, seront de toutes les tribus d'Israël.

20. Omnes primiti vaginti quinque milium, per viginti quinque milia in quadrum, separabuntur in primiti sanctuarii, et in possessionem civitatis.

21. Quod autem reliquum fuerit, principis erit ex omni parte primitiarum sanctuarii, et possessionis civitatis e regione vaginti quinque milium primiti usque ad terminum orientalem: sed et ad mare, e regione vaginti quinque milium usque ad terminum maris, similiter in partibus principis erit: et erunt primiti sanctuarii, et sanctuarium templi, in medio eius.

22. De possessione autem levitarum, et de possessione civitatis in medio partum principis: erit inter terminum Iuda, et inter terminum Benjamin, et ad principem pertinebit.

23. Et reliqui tribus: a plaga orientali usque ad plagam occidentalem, Benjamin una.

24. Et contra terminum Benjamin, a plaga orientali usque ad plagam occidentalem, Simeon una.

25. Et super terminum Simeonis, a plaga orientali usque ad plagam occidentalem, Issachar una.

26. Et super terminum Issachar, a plaga orientali usque ad plagam occidentalem, Zabulon una.

27. Et super terminum Zabulon, a plaga orientali usque ad plagam maris, Gad una.

28. Et super terminum Gad, ad plagam austri in meridiis: et erit finis de Thamar usque ad aquas contradictionis Cades, hereditas contra mare magnum.

29. Hæc est terra quam mittetis in sortem tribubus Israel: et haec partitiones eorum, ait Dominus Deus.

30. Et hi egressus civitatis: A plaga septentrionali, quingentos et quatuor milia mensurabis:

31. Et porta civitatis ex nominibus tribuum Israel: porta tres a septentrione, porta Ruben una, porta Jeda una, porta Levi una.

32. Et ad plagam orientalem, quingentos et quatuor milia: et porta tres, porta Joseph una, porta Benjamin una, porta Dan una.

33. Et ad plagam meridianam, quingentos et quatuor milia metieris: et porta tres, porta Simeonis una, porta Issachar una, porta Zabulon una.

34. Et ad plagam occidentalem, quingentos et quatuor milia: et porta coram tres, porta Gad una, porta Aser una, porta Nephthali una.

35. Per circuitum, decem et octo milia: et nomen civitatis ex illa, dominus ibidem.

COMMENTARIUM.

VERA. 4. ET HEC NOMINA TRIBUUM, nomina possessionum singularium tribuum; usurpat enim possessum nomina pro ipsius possessoriis. Metaturque septem partes versus Septentriones, et quinque versus Meridiem: in medio autem collocat templum, partem sacerdotum, Levitarum, et principis. Primam a Septentrione incipiens sortem tribuum: Dan; secundam Aser; tertiam Nephthali; quartam Manasse; quintam Ephraim; sextam Ruben; septimam Iuda. Ad meridiem vero primam partem incipientes a parte principis Levitarum et sacerdotum assignantur.

Benjamin; secundam Simeon; tertiam Issachar; quartam Zabulon; quintam Gad. A finibus Aquilonis Hebr. a fine versus Aquilonem, id est, ultimam partem versus Aquilonem. Eodem modo interpretandum quod sequitur: AD AQUILONEM JUSTA VIAM EMAT. Hebr.: versus Aquilonem. Et erit ei PLAGA ORIENTALIS MARE. Kindhi exponit: Et erunt illi (termini) plaga orientalis et mare, id est, longitudine ejus erit ab Oriente in Occidente. DAN UNA. Dan erit prima tribus, aut prima pars; frequens hebraismus a parte principis Levitarum et sacerdotum assignatur.

unus, id est, primus. ET UNA SABBATORUM, id est, prima die hebdomadis, MAT. 16, 2, et LUC 24, 1.

VERS. 2. — ET A TERMINO DAN. Hebr. justa terminum Dan, proxime post partem Dan. Aser una, secunda pars erit Aser.

VERS. 3. — ET SUPER. Hebr. juxta terminum Aser, ut versus praecedenti; eodemodo explicandum, cum repetit sequentibus versibus.

VERS. 4. — PRIMITI QUAS SEPARABITIS, Hebr., oblatio quam offertis, id est, portio illa quam primitiarum ritu Deo consecrabitis, ut sup., cap. 45, 1.

VIGINTI QUINQUE MILIUM LATITUDINIS. Comprehendit hoc loco nomen oblationem, aut, ut noster interpres verit, primitiarum, tres partes, unam sacerdotum, alteram Levitarum, tertiam civitatis, que inter locum sacrum et profanum dividiebat. Pars sacerdotum habebat decem milia calamorum latitudinis, ut dictum est cap. 45, vers. 3, totidemque pars Levitarum, ut ibidem dicitur vers. 2: Pars autem civitatis habebat quinque milia latitudinis, ut eadem cap., vers. 6, videtur, quae omnia conjuncta faciunt viginti quinque milia calamorum latitudinis, de quibus illa loquitur. Ex quo intelligitur, has tres portiones simul junctas, quae sacra erant, quadratum figuram efficerent. Habebat enim unaque viginti quinque milia calamorum latitudinis, cap. 45, vers. 5, 6. ET LONGITUDINIS SICUT SINGULE PARTES, id est, longitudine trium parium simul junctorum, erit viginti quinque millia calamorum, sicut longitudine singulare per se sumptuaria, ut dictum est cap. 45, vers. 3, 5, 6, eaque ab Oriente in Occidente.

VERS. 8. — PRIMITI QUAS SEPARABITIS DOMINO. Hebr., oblatio quam offerteis Domino, ut versus praecedenti, sed illi nomine oblationis aut primitiarum trebus partes, sacerdotum, Levitarum et civitatis intelligebat; hic solam partem sacerdotum. Quod enim generat dixerat, nunc significavit explicit.

VERS. 10. — AD AQUILONEM VIGINTI QUINQUE MILIUM. Describit ac metit: quatuor latera portiones, duo longitudinis ab Oriente in Occidente, quorum alterum erit versus Aquilonem, alterum versus Meridiem utrumque autem habebat viginti quinque milia calamorum longitudines, ut dicitur cap. 45, 3, alia vero duae latera latitudinis, quorum alterum erat ad Orientem, alterum ad Occidente, utrumque autem habebat decem milia calamorum.

VERS. 11. — SACERDOTIBUS SANCTUARIIS ERIT. Sept. et Chaldeis paraph. virtutum. Sacerdotibus sanctificatis erit de filii Sadoch, eodemmodo dico R. David et cum scissi multi interpretantur. Melius noster interpres et propriis de Hebreis proprietatis, sacerdotibus sanctuariorum erit, id est, sanctificatum (totum hoc spatium, quod superiori versu descripsum est). Hoc enim significat partium meliusdatis, quem exponit R. Salomon qui custodierunt. Vide eundem sententiam explicata supra e. 45.

VERS. 12. — ET ERUNT EIS PRIMITI. Hebr.: et erunt illi oblatio oblatione sancta sanctorum, id est, dabunt illis pars totius terræ sanctissima, ubi templo erit. JUXTA TERMINUM LEVITARUM, ante Levitarum partem. Nam post partem sacerdotum pars Levitarum erat, cap. 45, 5.

VERS. 13. — OMNIS LONGITUDINE, id est, utraque longitude, et lateris aquilonaris, et meridiani: viginti quinque milia calamorum erit; et utraque latitudo et lateris orientalis et occidentalis decem milium calamorum; describit enim hoc uno verbo omnis, quatuor latera pars Levitarum, quemadmodum vers. 10, mensuris fuerat quatuor latera pars sacerdotum, ut exponit R. Salomon. Itaque perferam quidam vertunt, tota longitudine.

VERS. 15. — QUE SUPERVENTUR IN LATITUDE PER VIGINTIQUINQUE MILIA: ex viginti quinque milibus calamorum, quos totum spatium trium portionum sacerdotum Levitarum et urbis habere dixit v. 8. Hoc si significat Hebreis, super faciem quinque et viginti

millium. PROFANA ERUNT URBS. Profana vocat comparatione pars Levitarum et sacerdotum, quae sacerdos erat. Ceteroqui, vers. 8, etiam haec quinque milia calamorum urbis sancta esse significavit; appellavit enim oblationem, quia etiam urbs ipsa Jerusalem, ut R. David adnotavit, comparatione reliqua terræ Israel sancta erat. IN HABITACULUM ET SUBURBIA, ut declaratur vers. 17. Erit civitas in medio ejus.

VERS. 16. — QUINGENTA ET QUATUOR MILIA. Calamorum; hac enim mensura uitum. Habebat igitur urbs per singula quatuor latera (quadrato enim et aquilatero figura erat) quater milie quingentos calamorum. Ad quatuor autem urbis latera quatuor erant suburbana, quorum singula habebant ducentos quinquaginta calamos latitudinis, ut dictum versus sequent; longitudinis autem quater milie quingentos, sicut ipsa. Itaque suburbana aquilonare, quod erat ultra urbem, et meridionale, quod erat inter urbem et templum simul juncta habebant quingentos calamorum, quos si addas ad quatuor milie quingentos, quos urbem habere dixit, efficies quinque milia calamorum, quod erat spatium profanum post portionem sacerdotum, ac Levitarum, ut dixit versus precedente. Suburbana autem erant loca vacua, in quibus neque edificabantur, nec serbatur, neque plantabantur, ut tradidit Hebrew: hoc enim nomen nuperus significare docet, que loca Hispani vocant exidos, quasi exitus urbis, ubi cives obambulare solent. Cujusmodi erat illud alterum suburbana, quod erat inter templum et sacerdotum habitationem, cap. 45, vers. 2, simile quoddam spatium Romani cum urbem adficarent infra extrâgine muros reliquorum quod sacrum ducebant, ararie aut habitationes putabant, id pomerium appellabant, auctor Livius lib. 1, dec. 1.

VERS. 9. — PRIMITI QUAS SEPARABITIS DOMINO. Hebr., oblatio quam offerteis Domino, ut versus praecedenti, sed illi nomine oblationis aut primitiarum trebus partes, sacerdotum, Levitarum et civitatis intelligebat; hic solam partem sacerdotum. Quod enim generat dixerat, nunc significavit explicit. VERS. 10. — AD AQUILONEM VIGINTI QUINQUE MILIUM. Describit ac metit: quatuor latera portiones, duo longitudinis ab Oriente in Occidente, quorum alterum erit versus Aquilonem, alterum versus Meridiem utrumque autem habebat viginti quinque milia calamorum longitudines, cap. 45, 6, urbs autem non habebat nisi quinque milia calamorum in quadrato, computatis etiam suburbis, itaque supererant viginti quinque milia calamorum, decem ex una parte versus Orientem, et decem ex altera versus Occidentem. Nam, ut dicit cap. 45, 7, ad Orientem in Occidente longitudine sumebatur. SECUNDUM PRIMITIAS SANCTUARIIS. Hebr.: juxta oblationem sanctam, id est, juxta Levitarum portiones, que ad partem urbis sancta erat. Eodem modo intelligendum quod sequitur, SICUT PRIMITIAS SANCTUARIIS; et eodem enim modo Hebrew: est, juxta oblationem sanctam, ERIUNT FRUGES EJUS IN PANES. Alentur inde ministri urbis. Ministros autem urbis vocali, qui publicos officios fungebantur. R. David dicit ministros urbis vocari, qui agros et vineas, hortosque urbis colant, quod mihi non placet. Habebat enim illi mercede snam; et versus sequenti dicit eos ex omnibus tribibus esse debere; quod magis publicis officiis, quam agricultura convenient.

VERS. 20. — OMNES PRIMITI. Universam separationem, aut universam oblationem offerent, ut vers. 9, 10, 12. Dicit ieronim univers, quod ante dixerat signatim, sicut dixerat vers. 8. Totum illud spatium quod portione sacerdotum, Levitarum et urbis comprehendebat, quadratum fuisse, habuisseque per singula latera viginti quinque milia calamorum. Nam singulare partium eadem erat longitudine viginti quinque milia calamorum. Pars sacerdotum habebat decem milia calamorum latitudinis, totidemque pars Levitarum; pars autem urbis quinque, quae sunt alia viginti quinque milia latitudinis, ut appareat supra vers. 8, et cap. 45, vers. 35, 6. Vocat autem totum spatium oblationem sanctam, aut, ut verit noster interpres, primitias sanctuarii, quia etiam ipsa urbs comparatione reliqua terra Israel, sancta erat, ut diximus vers. 15, ex R. David.

VERS. 21. — *QUOD AUTEM RELIQUUM FUERIT.* Longius pars sacerdotum, Levitarum, et urbis non pervenient usque ad Jordaneum, et terminus orientalem terrae Israel ex una parte, nec ad mare Mediterraneum, qui erat terminus occidentalis ex altera; quod igitur reliquum erat, dicit fuisse principis Itaque separatio illa sancta sacerdotum, Levitarum, et urbis erat in medio possessionis principis. Debet enim princeps Ecclesiam defendere, et quasi muro cingere.

VERS. 22. — *DE POSSESSIONE AUTEM LEVITARUM.* A

possessione autem Levitarum, et a possessione civitatis. Quod versus precedente dixit de longitudine possessionis principis, ejus esse quidquid reliquum esset a possessione sacerdotum, Levitarum, et civitatis usque ad Orientem ex una parte, et usque ad mare Mediterraneum ex altera; dicit nunc de latitudine, ut interpretatur R. Salomon, minima a posses-

sione Levitarum (per Levitas autem sacerdotes etiam intelligunt, quia ex tribu Levi erant) et a possessione civitatis, que utraque erat in medio partium principis (que enim erant principis partes orientales et occidentales) quidquid erat inter Judam et Septentrionales, et inter Benjamin ad Meridiem principis futurum erat. Ea autem erat latitudo virginum quinque milium calamorum, quanta videlicet erat latitudo partium sacerdotum, Levitarum, et urbis simuli junctarum, ut dixi, vers. 20 et 8. Nam ad spatum illud sacerdotum, Levitarum, et urbis adherebat portio tribus Iudee ad Septentriones, ut vers. 7 et 8 dictum est; ad Meridiem autem tribus Benjamin, ut dicit versus sequenti.

VERS. 23. — *A PLACA ORIENTALI* erit longitudine. Idemque in aliis omnibus intelligentem est usque ad versum 28, latitudinem vero non describit. Quod Hebrei faustum omen putant, quasi ea re significatur Iudaorum regnum nullus certus terminus concludendum. Recite si intelligenter, non omnes qui ex Israel sunt, eos esse Israëlitae; nec qui ex semini Abraham, eos filios; sed in Israe vocandum esse semem; Christum dominatum a mari usque ad mare; et à flamine usque ad terminos orbis terrarum; venturasque ab Oriente et Occidente qui recumbunt cum Abram, et Isaac et Jacob in regno dei.

VERS. 34. — *ET CONTRA TERMINUM;* iuxta terminum. Eodem modo quoque sequitur vers. 23, 26, 27, 28, super terminum, ut supra, vers. 3, 4, 5, 6, 7, 8.

VERS. 28. — *ET ERIT FINIS DE THAMAR.* Autem non possessio Gad, quod multo minor erat,

neque totius terre Israel, que multo maior; sed australis plaga, que à Thamar, id est, ab urbe Jericho usque ad aquas contradictionis Cades tendebatur, ut cap. precedente, vers. 49, explicatum est. In qua plaga ultimum locum versus Meridiem tenebat tribus Gad.

VERS. 29. — *HEC EST TERRA,* ἡ ἀκεραίων superiorum.

VERS. 30. — *ET EGRESSUS CIVITATIS,* porte, ut R. Salomon et Kimchi exponunt; aut, ut ego, haec sunt quatuor latera urbis, in quibus sunt portae quibus extiterunt; laterum enim non portare measuram statim explicat. **QUINGENTOS ET QUATUOR MILIA,** quater mille quingentos calami, ut declaravit vers. 16; repetit enim colligens in epilogum quae ante dixerat.

VERS. 35. — *DECEM ET OCTO MILIA.* Quater enim quatuor milia quingentos, sunt decem et octo milia. **ET NOMEN CIVITATIS ERIT,** id est, *HAEC DIE,* que adiecta fuerit. **DOMINUS IRIDEM,** id est, civitas Domini, civitas, in qua perpetuo Dominus habitat, nec ab eo discedit sicut à priore Jerusalem, quemadmodum Hieronymus interpretatur. Dicit enim Christus Ecclesiæ: *Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem seculi*, Matth. 20, 20, et patrem rogavit, aliquem parvulum dedit nobis, qui maneat nobiscum in aeternum. **Joan. 14, 16.**

Egressi sumus ductore Deo, prophetaque ipso, quem sumus initio precati, ex illo inextricabiliter templi et urbis labyrinthi. Reliquum est, de quo tempore, a de qua hæc intelligenda sint, quemadmodum principio quadragesimi capituli polliciti sumus, explicant. Quatuor omnino sunt hujus prophetæ sensus nobilis opinione. Prima veterum Hebreorum, qui habeat de urbe et templo per Zoroabellum et Nehemiam restaurandis pergit nonnullus Persarum reges, ut Josephus tradit lib. 14. Antiqui judæi, primi cap. amplificandis intelligenda putaverunt. Erat in eam sentiantem adducti, quod Ezechiel non aliam ob causam ista describat, nisi ut Iudeos captivitatem afflitos veteris urbis, antiquæ templi restaurazione solerent. Tunc quid consulit propositum cap. 40, vers. 1, de veteris urbis eversione mentionem fecerit, ab ea quod hujus prophetæ exordium sumptiserit, quasi significare volens, se de ejus restauratione agere. Deinde quid eodem loco, id est, in monte Sion templum ponat, quod urbem ita depingat, ut non aliam quam Jerusalem recognoscere possemus. Fuit facile propter has probabiles rationes error, tamen error.

et exaltatione Jerusalem, ac gentium ad eam congregatio, et de populi potestuentia. 47-48

Translatio ex Hebreo. 49-50

Commentarium. 51-52

Cap. IV. Promittit Dominus veniam si se vere convertant et corde circumcidant, commandando gravamina si in malis persistant; quapropter luget propheta videns terram devastatedam et in solitudinem redigendam, ita tamecum ut non fiat consummatio. 55-56

Translatio ex Hebreo. 59-60

Commentarium. 61-62

Cap. V. Dominus in Jerusalem querit virum justum, ut illi misereatur; sed tam plebs quam optimates in pravitatis suis et idolatria industrati sunt et effusi; ite communitas eis vastationem ab extraeno populo, et quod caci et surdi facti sint, non tamen usque ad consummationem. 65-66

Translatio ex Hebreo. 69-70

Commentarium. 71-72

Cap. VI. Prædictur calamitas ac vastitas Jerosolymorum ab Assyris, o quod contempserint legem Domini, nec audire voluntur inclemtes; sed omnes, et potissimum primates, prophete ac sacerdotes avaritiae et dolo studierunt; iteque et ipsos et eorum sacrificia Deus abiciit; jubet ergo propheta eos lugere, quoniam purgari consolatoria non poterunt. 77-78

Translatio ex Hebreo. 79-80

Commentarium. 81-82

Cap. VII. Quod frustra confidant in templo, pessima perpetrantes, et prophetas audire volentes, sicut et patres eorum; quapropter denuntiat templum abiciendum, et terram Iudea redigendam in solitudinem, nec profutram orationem Jeremias pro illis, nec oblata ab eis sacrificia, proper excelsa Topheh in valle filii Ennon, et multiplices ipsorum militias. 87-88

Translatio ex Hebreo. 91-92

Commentarium. 93-94

Cap. VIII. Quia tam reges, optimates, sacerdotes ac prophetæ, quia reliqui populus ad idolatriam conversi sunt, et non considerato Domini cuticula, omnes relicta veritate studierunt avaritiae et idolatriæ, et Dominum provocantes soleruerunt resipiscere, ite ab hostibus crudelissimis affligentur. 97-98

Translatio ex Hebreo. 99-100

Commentarium. 101-102

Cap. IX. Luget propheta interficiendois de Iudea; nulli dicit esse fidendum, cum omnes dolosè incedant; et quia Iudea vastanda est, vult omnes assumere luctum; in solo Deo ejusque cognitione gloriam, qui puniet tam gentiles quam filios Israel incircumcis corde. 105-106

Translatio ex Hebreo. 107-108

Commentarium. 109-110

Cap. X. Non est timenda coelestis constellatio, nec vanissima ne imbecilla idola; sed Dominus qui solus est Deus, creator ac gubernator omnium, qui vastabit peccatores terræ; plangit suum malum Jerusalem, et cum hominis non sit sua vias dirigere, orat Deum ut eos qui ipsum cognoscunt, ad intercessionem delectat; sed in hostes potius Iudeorum suum effundat furorem. 115-114

Translatio ex Hebreo. 115-116

Commentarium. Ibid.

Cap. XI. Quia huic maledictus qui non audit nec servat pactum Domini patribus datum, iteque lugetur propheta ut illud servandum Iudeas predictet, sed frustra, cum magis sequatur patrum suorum sceleris variisque idolatriam; iteque infert Dominus inevitabilis in illis mala, nec proderunt eis idola vel justorum oratio, neque quod prius à Deo dilecti fuerint; refert prava Iudeorum studia de ipso ex terra delendo; sed perdurant qui nolunt audire prophetam in nomine Domini. 121-122

Translatio ex Hebreo. 123-124

Commentarium. 125-126

Cap. XII. Miratur propheta malorum prosperitatem, qui tamen parantur ad diem occasionis, sunque terra causa lucis. Hereditas adversata est Domino suo, et pastores demolti sunt vineam Domini; ite traditur in dissipatiōnem, cuius tamen rursus miserabitur Dominus, vastatis ipsius inimicis. 135-134

Translatio ex Hebreo. 135-136

Commentarium. Ibid.

Cap. XIII. Sicut lumbric Jeremias absconditum in Euphrate compurrit, sic Iudea primum Domino adhaerens, proper superbiam et idolatriam ab ipso abjectetur, omnesque dispergerunt; revocatur tamen a propheta, ut sua potestuentia devient mali; aliqui Iudea auferter proper suas iniurias, qui ad potestuentiam nequit adduci ob inverternatur in mala consuetudinem; interpretur etiam propheta contra. 139-140

Translatio ex Hebreo. 143-144

Commentarium. Ibid.

Cap. XIV. Siccitas magna in terra Iudea proper peccata populi, et orans propheta pro eis liberatio et misericordia, prohibetur à Domino pro ipsis orare; nec suscipit Dominus eorum jejuna et victimas; propheta etiam illis securitatem promittentes unam eis ipsi peribut; luget Jeremias mortuos gladio et fame; populique peccata confitens orat pro misericordia. 149-150

Translatio ex Hebreo. 153-154

Commentarium. Ibid.

Cap. XV. Nec Moysis nec Samuelis precibus flecentur se dicit Dominus, quin populum Jerusalem tradat pesti, gladio, fami et captivitati, quia castigatus non est emendatus; conqueritur propheta quid fuerit occasio discordie; rursumque quid annuntians verbum Dei passus sit opprobrium; cui Dominus primitut auxilium cum vastatione Iudeorum; primitut preterea robur et liberationem, ac misericordiam his qui ad ipsum se convertent. 157-158

Translatio ex Hebreo. 159-160

Commentarium. Ibid.

Cap. XVI. Prohibet Dominus ne propheta uxorem ducat, denuntians Iudeos vario mortis genere interitus, ita ut mortui non sepeliantur; nec planguntur a viuis proper idolatriam patrum ac filiorum, et derelictam legem Domini; sed postea per pescatores et venatores reducunt eos Domini in terram suam, in qua ipsi una cum gentibus confitebuntur Domino peccata sua. 163-164

Translatio ex Hebreo. 165-166

Commentarium. 167-168

Cap. XVII. Judei in peccato obstinati, et ob id vastandi dicuntur; maledictus qui confudit in homine, et benedictus qui in Deo confidit; solus Deus scrutatur corda, et cuique reddit iuxta viam suam; petit propheta à Deo, in quo specie habuit, liberari, et inimicos confundit; precipitat Deus ob observando sabbato, ut omnia sint ipsi Jerusalem prospera, quae aliqui igne consumerent. 169-170

Translatio ex Hebreo. 173-174

Commentarium. Ibid.

Cap. XVIII. Exemplo figuli ostendit Dominus in manu sua esse domum Israel, ut iuxta ipsorum merita eis faciat, etiam prius aliud se facturum dixerit; proper obstinatus Iudeorum malitia denuntiat eis interioris; conspiratio Iudeorum contra Jeremiam; ipsius quoque ad Deum lamentatio, et pernarum que inimicos sequestrant denuntiat. 177-178

Translatio ex Hebreo. 179-180

Commentarium. 181-182

Cap. XIX. Jeremias per lagunculam terrae quam fregit, ostendit populum Jerusalem perdenendum gladio et fame in obsidione in qua patres illis comedant, proper multiplicem ipsorum idolatriam et contemptum verbi Dei. 183-184

INDEX RERUM.

S. HIERONIMI in librum Jeremiam prefatio. 9-10

MYSTÈRES ET INSTRUCTIONS, renfermés dans les prophéties de Jérémie. 1. Ibid.

Jérémie annonce l'avènement et le règne du Messie; il est lui-même dans plusieurs circonstances la figure du Messie. Il annonce l'alliance nouvelle dont le Messie devait être le médiateur. Ibid.

II. Parallelie entre les vengeance que Dieu a exercées sur les Juifs par les armes des Chaldéens, et celles qu'il a exercées sur le même peuple par les armes des Romains. 15

III. Remarques d'Origène et de S. Jérôme sur plusieurs textes de Jérémie, où ce saint docteur reconnaît la promesse du rappel futur des Juifs. 25

IN JEREMIAH COMMENTARIUM. (Auctore Va-

TABLO.) 23-26

Caput primum. Jeremias in ventre matris sanctifica-